

Дреєва Валерія,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 026 Сценічне мистецтво
Житомирського державного університету імені Івана Франка
Маніхровська Дарія,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 026 Сценічне мистецтво
Житомирського державного університету імені Івана Франка
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри мистецької освіти
Житомирського державного університету імені Івана Франка
Чернишова Анна Михайлівна

ЖИТОМИРСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО- ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМЕНІ ІВАНА КОЧЕРГИ: ТЕХНІЧНИЙ АСПЕКТ ТА АНАЛІЗ РЕПЕРТУАРУ

Театр завжди відіграв важливу роль у формуванні культурного життя та взаємодії з суспільством. Його вистави, творчість акторів та режисерів часто відображають актуальні проблеми, цінності та ідеї суспільства. Важливо зазначити, що різні театри мають свої унікальні підходи до взаємодії з аудиторією та реалізації мистецтва. В даній доповіді ми проаналізуємо та розглянемо взаємодію Житомирського академічного українського музично-драматичного театру імені Івана Кочерги та яким чином його репертуар впливав на наше суспільство та його світосприйняття [1].

Для того, щоб проаналізувати деякі аспекти масштабу тогочасних творів на суспільство і отримати глибше розуміння того, як театральні п'єси впливали на людей, ми візьмемо за приклад деякі з цих п'єс.

Неможливо не розпочати аналіз з такої відомої п'єси, як «Украдене щастя», так як вона є не тільки однією з найкращих п'єс Івана Франка, а й класикою української драматургії, яка не втрачає своєї актуальності і в наш час. Постановка охоплює тему кохання, щастя бути поруч з коханою людиною, несправедливість, розпач, біль розлуки, брехню і наслідки цього, крім того людський біль за втраченим щастям. Чому саме ця постановка мала вплив на тогочасне і теперішнє суспільство? Тому, що ці теми є актуальними у будь-якому суспільстві, і піднесення їх через театральну постановку може спонукати глядачів задуматися над ними. Незважаючи на те, що п'єса була написана понад століття тому, багато проблем, які вона порушує, залишаються актуальними й у сучасному суспільстві. Показуючи виставу на основі цієї п'єси, театр може вказати на те, які проблеми є вічними та до яких сфер життя вони відносяться навіть сьогодні. Але враховуючи факт того, що кожен театр і кожен окремий режисер інтерпретує дану п'єсу за своїм унікальним авторським баченням, саме подання театральної постановки від Житомирського академічного театру ім. І. Кочерги відрізняється великою увагою до центральної теми. Режисер спеціально не звертає увагу на буденні деталі п'єси, зосереджуючись лише на внутрішніх почуттях кожного персонажа, їх емоційному стані та внутрішньому напруженні. Яскраве та виразне відтворення масових сцен у постановці підкреслює її особливість, в той час як стримане художнє оформлення не відволікає глядачів від головної ідеї – любовного трикутника, де кожен персонаж захищає та прагне досягти власного щастя [2, 3, 4].

Враховуючи психологію суспільства за всіх часів, люди, окрім драми полюбили не тільки серйозні твори, а для певного психологічного розвантаження та уникнення важкої буденності, влучним варіантом для розваги було відвідування постановок з

комедійним характером. Однією з таких п'єс є музична комедія Михайла Старицького «За двома зайцями» яка є не старіючою класикою і дотепер збирає аншлаги. Її актуальність проявляється й досі через свій гострий гумор, водночас порушуються проблеми соціальної нерівності, неосвіченості і моральної деградації особистості. Так як в творі також висміюються русифіковані українські міщани, цю п'єсу можна вважати актуальною і в наш військовий час. Особливістю постановки театру імені Івана Кочерги було музичне оформлення під керівництвом заслуженого діяча мистецтв Олександра Стецюка, який створив яскраві мелодії та аранжування для даної п'єси що не могло не зацікавити глядача [5].

Беззаперечно, однією з найвпливовіших і найбільш впізнаваних п'єс є "Кайдашева Сім'я" за повістю І. Нечуя-Левицького. Незважаючи на те, що ця повість була написана понад сто років тому, вона як і інші вище згадані твори не втрачає своєї актуальності для глядача сьогодення. Отож, що особливого має цей витвір? Насамперед не секрет, що соціально-побутові повісті завжди відкликалися в серцях українського народу, а додаючи до цього детально пророблені характери, гостре зіткнення героїв з соціальними умовами, тонке поєднання реалістичної конкретності описів, особливостей мови та поведінки персонажів із живописною образністю, емоційністю, тонкий гумор, ми отримуємо незабутню історію, яка буде знайома, або близька до душі кожному глядачу. Щодо постановки в Житомирському академічному музично-драматичному театрі ім. І. Кочерги можна зазначити, що передусім режисерка прагнула розповісти про руйнування гармонії в побуті, родині, житті. Духовне непорозуміння викликане байдужістю до спроб зрозуміти одне одного, що само собою є важливою темою як і в минулому, так і в наших дні. Тому що непорозуміння це не тільки про родинні сварки, а й про цілу країну. Безсумнівно, подібні теми, які так професійно порушуються та обігруються в театрі, є великою складовою для формування світосприйняття і самоаналізу середньостатистичного глядача. Набули своєї популярності в Житомирському театрі також твори: «Вій» М. Гоголя так як режисер-постановник вніс своє власне бачення, зберігши містичність і наповнивши мелодикою українські народні пісні; «Фараони» О. Коломійця – режисер театру заохотив глядачів думати про вічні теми людської природи, включаючи схильність до влади, жадобу, моральні принципи та жертвоприношення у погоні за владою [6].

Не обійшли стороною і зарубіжні п'єси, що також були поставлені на сцені Житомирського академічного театру: «Ханума» А. Цагареллі – класичний грузинський водевіль; «Аладдін» – східна казка із захоплюючим сюжетом і світловими ефектами; «Фантастична Мері» – казка-фентезі з великим емоційним наповненням, що привертає увагу з перших секунд; «Смішні гроші» Р. Куні – кримінальна комедія, де режисерською особливістю стала гостросюжетність з елементами детективу. Отже, ми з'ясували, що театральний репертуар був, і досі є різноманітним, а автори спрямовують фокус на прагненні того щоб глядач проводив зовнішній аналіз того, що власне відбувається на сцені, та обов'язково свій власний внутрішній самоаналіз [7, 8].

Перейдемо до теми сучасних театральних постановок. Враховуючи військовий стан, хочемо змістити свій фокус уваги на постановки, що є на часі та мають на меті розвинути самосвідомість громадян. Однією з таких постановок є «Хлібне перемир'я» за п'єсою С. Жадана. Вистава проходить у доволі незвичному форматі "сцена на сцені", що забезпечує ефект присутності і надає можливість глибше розібратись у психологічних особливостях персонажів, у їх намаганні зрозуміти себе і інших. Події відбуваються влітку 2014 року, де центральними героями стають прості люди, що опинилися у "сірій зоні" бойових дій. Війна охоплює їхні душі і свідомість, змінює все життя, тим часом біль стирає теплі давні спогади, але це не означає, що все втрачено. Герої намагаються радіти, жартувати і не втрачати надію, навіть якщо їх може чекати

найгірше. Саме тому це не просто п'єса – це болісна драматургія нашого сьогодення. Та незважаючи на це, жанр вистави – сміх крізь сльози, тому перед початком цієї вистави до публіки кожного разу виходить режисер, який повідомляє, що сміятись під час сценічного видовища дозволено і навіть потрібно. Бо втрачати себе в сильному горі і болі не є виходом з ситуації, потрібно вміти сміятися і у важкі моменти. Цей твір театрального мистецтва не відповідає на питання, не має позитивних чи негативних героїв, він лише показує епізоди життя і навпаки ставить запитання до глядачів. Подібні постановки є важливою частиною нашого сьогодення і невід'ємним попередженням для наступних поколінь і тих, хто ще спить в ілюзорній безпеці [9].

Наступна сучасна постановка під назвою «Відсіч. Шлях до перемоги» – це перформанс створений з творів переможців та учасників Літературного марафону «Війна росії проти України. Відсіч – 2023», постановником якого є заслужений артист України Петро Авраменко. Подія відбулася на основі творів, створених учасниками літературного марафону Житомирщини. Участь у цьому літературному заході надала молодим людям унікальну можливість виразити себе творчо. Через мистецтво вони змогли звільнити свої почуття та емоції, які нагромадилися у них в цей складний час. Молоді актори презентували історії, які були написані учасниками марафону про війну та події, що наразі відбуваються в країні, вони стосуються тем, що хвилюють всіх нас у ці складні часи – це розповіді, які важко слухати без власних емоцій та сліз. Тому ця постановка нікого не лишила байдужим.

Говорячи про сучасність, не можна оминати ще одну театральну складову, без якої не обійшовся б жоден виступ – технічний аспект. Наразі новітні технології дозволяють створити театральні постановки ще більш яскравими не тільки за рахунок гри акторів. Проводячи паралель між технічною складовою театру більше 50 років тому, ми маємо значну відмінність технічного фактору. На ранній стадії, технічне забезпечення театру було базовим, в основному звук контролювався аналоговим пультом, були також задіяні й оркестри, що виступали наживо. Для того, щоб глядачі чули акторів використовували навісні мікрофони колової спрямованості, які захвачували звук по всій сцені. Невід'ємна частина сцени це також світло, яке було складене на основі галогенних і металогалогенних ламп та подавалось з прожекторів з лінзами френеля як заповнююче, а також з боків на рампах чи зверху сцени як моделююче. Кольорове світло в залежності від задуму сцени отримували за рахунок скляних або плівкових світлових фільтрів, що одягали на софіти. Мінусом подібних ліхтарів на основі ламп розжарення було те, що вони швидко нагрівались та тягнули багато електроенергії. Цікавим фактом є створення ефекту зіркового неба, який використовували в Житомирському театрі в 1970-1980х роках і який досі є неповторним й до нашого часу. Враховуючи технічні фактори, можна вважати що в деяких їх аспектах театр був обмежений в своїй технічній мобільності та швидкості їх використання [10].

З розвитком технологій та вдосконаленням театральної індустрії з'явилися нові технічні можливості, які дозволяють театрам реалізовувати більш складні та вражаючі ефекти на сцені. На заміну аналогу прийшли цифрові технології, а саме цифрове управління звуком та світлом. Звісно, враховуючи сучасний звук, він набув більшої якості та з'явилась можливість використання різноманітних звукових ефектів відповідно до заданої сцени. Окрім навісних мікрофонів як раніше, в пару до них використовують і напільні мікрофони які маскуються на підлозі і захвачують звук ще й знизу. Окремо для головних ролей інколи використовують навушну гарнітуру з мікрофонним капсулем для більшого акцентування та подачі звуку від героя. Аспект світла також розвинувся і наразі в театрі ми маємо софіти, фронтальне світло у вигляді слідкуючого прожектора, бічне заповнююче світло, верхнє заповнююче світло, світлові динамічні голови ефектного та моделюючого освітлення та RGB ліхтарі, що є

економними на відміну від своїх попередників, а також легко контролюються з цифрового пульта і дають нам багато можливостей, починаючи від створення динамічних світлових ефектів до різноманітних локальних, або просто для заповнення сцени світлом різного відтінку. Отже, деякі технічні засоби, які були описані вище допомагають нам в повній мірі відтворити режисерський задум та ще більше заглибити глядачів у театральні постанови [11, 12].

Враховуючи все вищезгадане, театр завжди був потужною силою, поєднавши в собі багато творчих аспектів, він спокон віків допомагав і спрямовував людство на шлях розвитку, шлях розуміння, шлях становлення як особистості та шлях духовного піднесення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Головненко А. Мистецтво дозвілля. Тиждень. 2019. 4 трав. URL : <https://tyzhden.ua/Culture/22923> (дата звернення 28.04.2024).
2. Пакуліна Е. Інтеграція мультимедійних технологій в простір театру. URL : <http://cyberleninka.ru/article/n/integratsiya-multimediynyh-tehnologiy-v-prostranstvo-teatra> (дата звернення 28.04.2024).
3. Гайшенець А. Дихає – не дихає: сучасний український театр. URL : <https://pustoproject.com/literatura/dykhaie-ne-dykhaie-suchasnyi-ukrainskyi-teatr> (дата звернення 28.04.2024).
4. Асмут Б. Вступ до аналізу драми. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2014. 220 с.
5. Житомирський академічний український музично-драматичний театр імені Івана Кочерги. За двома зайцями. URL : https://zt-teatr.com.ua/repertuar/big_scene/za_dvoma_zajcyami (дата звернення 29.04.2024).
6. Житомирський академічний український музично-драматичний театр імені Івана Кочерги. Кайдашева сім'я. URL : https://zt-teatr.com.ua/repertuar/big_scene/kajdasheva_simya (дата звернення 29.04.2024).
7. Житомирський академічний український музично-драматичний театр імені Івана Кочерги. Ханума. URL : https://zt-teatr.com.ua/repertuar/big_scene/xanuma (дата звернення 29.04.2024).
8. Мигашко О. Коротка історія творчої резервації. Про наші театри за кордоном і закордонні в Україні. *Тиждень*. 2019. 6 лип. URL : <https://tyzhden.ua/Culture/231804> (дата звернення 29.04.2024).
9. Житомирський академічний український музично-драматичний театр імені Івана Кочерги. «Хлібне перемир'я» за п'єсою Сергія Жадана. URL : https://zt-teatr.com.ua/repertuar/big_scene/«xlibne_peremirya»_za_pesoyu_sergiya_zhadana (дата звернення 29.04.2024).
10. Литвиненко А. С. Світлові прилади. Харків, 2015. 125 с.
11. Елкін Е.Г.М «Звук та зображення. Звукотехніка», 1978. 344с.
12. Кноррінг Г. М. Освітлювальні установки. 1981. 288с.